

УДК 352.07-048.87(477)

Узун Ю. В., ОНУ ім. І.І.Мечникова

СПІВРОБІТНИЦТВО ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ ТА ПРОГРАМИ ДОПОМОГИ ІНОЗЕМНИХ ФОНДІВ

Статтю присвячено аналізу перебігу процесу укрупнення територіальних громад та участі у цьому процесі іноземних фондів та програм, які здійснюють підтримку реформи децентралізації. Зроблено висновок про величезний обсяг форм зовнішнього співробітництва громадських організацій та територіальних громад. Фінансова, технічна, інформаційна, методологічна підтримка іноземних організацій надає поштовху для співробітництва внутрішнього з метою реалізації програми уряду. Визначено, що залишається проблемою визнання ефективності стратегії об'єднання громад заради підвищення їх фінансової спроможності та активізації форм їх співробітництва.

Ключові слова: об'єднані громади, іноземні фонди, децентралізація

В 2014 -2016 роках в контексті програми децентралізації, анонсованої урядом в 2014 році, в країні були прийняті ряд нових Законів: «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 р., «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р., «Про ратифікацію Додаткового Протоколу до Європейської Хартії місцевого самоврядування про право участі у справах органу місцевого самоврядування» від 2 вересня 2014 р., «Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 р., «Про вибори до місцевих рад» від 14 липня 2015 р. Також, в першому читанні було прийнято Законопроект № 2217 від 1 липня 2015 р. про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади), розроблено та представлено законопроект «Про префектів» (2015 р.), Кабінетом Міністрів схвалено 8 проектів законодавчих актів, що стосуються процесів децентралізації та місцевого самоврядування.

На виконання урядової програми укрупнення територіальних громад і утворення «замість 12068 територіальних громад – 1500-1800 об'єднаних громад» в 2015 р. почався процес об'єднання територіальних громад. Динаміка цього процесу така:

До 5 вересня 2015 р. з початку процесу – було утворено 83 об'єднаних громади і ці перші рішення ухвалювалися обласними радами, як на той час передбачалося законодавством.

5 вересня 2015 р. набув чинності Закон України № 676-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо організації проведення перших виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів», за яким «Об'єднана територіальна громада вважається утвореною з дня набрання чинності рішеннями всіх рад, що прийняли рішення про добровільне об'єднання територіальних громад, або з моменту набрання чинності рішенням про підтримку добровільного об'єднання територіальних громад на місцевому референдумі та за умови відповідності таких рішень висновку, передбаченому ч.4 ст.7 цього Закону».

Відтак, з 5 вересня 2015 р. до 4 листопада 2015 р. за даними Державного Реєстру об'єднаних громад з 789 територіальних громад було утворено 154 об'єднаних територіальних громади.

Тоді, з найбільш подрібнених Хмельницької області (з 213 територіальних громад) і Тернопільської області (з 166 територіальних громад) було утворено по 22 об'єднаних територіальних громади. В Житомирській області з 49 громад було утворено 9 об'єднаних, у Львівській області з 46 громад – 15 об'єднаних, у Полтавській з 44 – 12, у Дніпропетровській з 43– 15, в Одеській з 40 – 8 об'єднаних, в Чернівецькій області з 29 – 10 об'єднаних громад, у Волинській з 22 – 5, в Запорізькій з 21 – 6, в Донецькій з 20 – 3, в Івано-Франківській з 16 – 3. В Рівненській області з 13 громад було утворено 5 об'єднаних, в Луганській області з 10 громад – 2 об'єднані, в Черкаській з 8 – 3 об'єднані, в Сумській області з 8-ми – одну об'єднану, в Закарпатській з 6 – 2, в Кіровоградській з 6 – 2, у Вінницькій з 4-х – 2, в Миколаївській області з 2-х – одну, в Київській і в Херсонській областях з 4-х громад по одній.

На 12 листопада 2016 р. за даними Державного Реєстру об'єднаних громад в Україні з 4622 територіальних громад (переважно сільських (їх 4303 з 4622)) утворено 367 об'єднаних територіальних громади. Отже за рік реформування 3833 територіальних громади об'єдналися ще в 213 громад (порівняно з минулим роком)[6]. При цьому процеси об'єднання громад відбувається у всіх 24 областях країни хоча і з різними обсягами і темпами.

Сьогодні, найбільш активні процеси об'єднання спостерігаємо на територіях Хмельницької області (де з 569 громад, з яких 552 сільських, утворено 26 об'єднаних територіальних громади) та Житомирської області (де з 565 громад, з яких 534 сільських, утворено 32 об'єднані територіальні громади). На третьому місті з числа областей, де створюється найбільша кількість об'єднаних громад - Дніпропетровська область, де з 419 громад утворилися 34 об'єднані громади. Тернопільська область, яка у 2015 р. була на другому місті за Хмельницькою за темпами об'єднання громад тепер зсунулася на четверте місце (з 345 громад в неї утворено 36 об'єднаних).

З числа найменш активних в процесах об'єднання – територіальні громади Харківської та Кіровоградської областей (тут з 51 територіальних громад у кожній з них утворилися відповідно 4 та 5 об'єднані громади); Черкаської (де з 45 громад утворилися 6 об'єднаних); Луганської (з 38 громад -3 об'єднані); Закарпатської області (з 20 громад утворилися 3 об'єднані); Київської області (тут 9 громад об'єдналися у 2 об'єднані).

В Одеській області, зокрема, порівняно з 2015 роком, коли 40 громад об'єдналися у 8 об'єднаних, сьогодні вже існує 11 об'єднаних громад, що вмістили 144 громади, з яких 139 – сільські.

Організаційні процедури в об'єднаних громадах тривають. З числа об'єднаних 367 громад в 183 – відбулися перші вибори до представницьких органів влади, а в 184 – ці перші вибори призначені.

Слід зазначити, що процес об'єднання, нажаль, не призводить до бажаного вирівнювання середнього показника чисельності територіальних громад.

Об'єднані громади мають чисельність від 1,035 виборців – у найменшій об'єднаній Мельниківській сільській громаді в Немирівському районі Вінницької області – до 37, 5 тис. виборців –у найбільшій за чисельністю виборців об'єднаній Лиманській міській ради Донецької області (наступною за кількістю виборців є Дунаєвецька міська громада Дунаєвецького району Хмельницької області – це 30 тис 47 виборців).

Слід відзначити, що у західних областях України, зокрема, у Хмельницькій, Житомирській, Львівській значна кількість об'єднаних громад мають середню чисельність 17 тис. – 27 тис. виборців і, одночасно, поєднують 40-53 сільських населених пунктів. Так, у Хмельницькій області – це Волочинська міська громада (об'єднала 40 сіл та 27,8 тис. виборців), Дунаєвська міська громада (об'єднала 51 населений пункт та 30 тис. 47 виборців); у Львівській області – Ходорівська міська громада об'єднала 42 села та 21,7 тис. виборців; у Житомирській області – Олевська міська громада, що об'єднала 54 населених пункти та 26,8 тис. виборців

Також великі за чисельністю громади знаходимо у Чернівецькій області, де Сторожинецька міська громада об'єднала 12 населених пунктів та 26 тис.235 виборців; у Полтавській області, в якій Шишацька селищна громада об'єднала 63 (!) села і 12,2 тис. виборців; та найбільша за кількістю об'єднаних населених пунктів в Україні – Народицька селищна громада (включає 6,5 тис. виборців, але цілих 65 (!) сіл.

Привертає увагу те, що 61 об'єднана громада має чисельність від 10 тис. до 37,5 тис. виборів. Лише в Хмельницькій області 10 об'єднаних громад мають чисельність виборців понад 10 тис. (з них 5 – понад 17 тис. виборців). Очевидно, що завелика чисельність виборців територіальної громади може стати негативним чинником у забезпеченні реалізації форм широкої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення. Втім, одночасно, велика кількість членів територіальної громади – це запорука бюджетної самодостатності громади.

Більша кількість об'єднаних громад має чисельність від 3 тис. до 10 тис. виборців, що визначено урядом як цілком достатня чисельність для збалансованого – з позиції забезпечення

бюджетної самостійності та, одночасно, ефективності форм прямої участі – вирішення місцевих питань.

Між тим, в ряді областей країни питання об'єднання громад набуло критики та підвищило протестні настрої щодо адміністративно-територіального реформування.

Останнє розуміється не стільки як процес отримання прав на місцях внаслідок децентралізації, а, перш за все, як природний результат капіталізації економіки, при якій, внаслідок масштабної приватизації відбулося абсолютне зменшення державних бюджетних можливостей. Це обумовлює прагнення уряду передати мешканцям громад під їх відповідальність та фінансове утримання всю сукупність обов'язків щодо вирішення питань місцевого значення.

Відсутність державних коштів, скорочення бюджетних можливостей на фоні соціально-економічної кризи (рівень бідності визнано на рівні 24,3 % громадян [14]) та соціальної поляризації, про що засвідчив процес е-декларування – не сприяють зростанню ентузіазму громадян щодо позитивного визнання стратегії децентралізації шляхом реалізації Закону «Про форми співробітництва територіальних громад». На фоні зuboжіння населення інновації уряду та органів влади залишаються непопулярними. Втім, на практиці, усі вимушені визнати, що підписання Угод про співробітництво між територіальними громадами з метою спільного фінансування шляхів вирішення місцевих проблем – залишається єдиним виходом в умовах, що склалися.

Дані Реєстру договорів про співробітництво територіальних громад, розміщений на сайт Міністерства регіонального розвитку та ЖКГ на 4 листопада 2015 р. містили інформацію про 29 таких договорів, 27 з яких були заключні у 2015 р. в таких областях як Полтавська (13 договорів), Івано-Франківська (7 договорів), Чернігівська (5 договорів), Хмельницька (2 договори), Вінницька (1 договір), Житомирська (1 договір).

На 12. 11 2016 р. «Реєстр договорів про співробітництво територіальних громад» містить інформацію про 59 підписаних з 2015 року договорів. Протягом 11 місяців 2016 року було підписано 24 договори. З них між громадами Полтавської області - 7; між громадами Волинської області – 7; між громадами Черкаської області – 4; між гродмаськими громадами Закарпаття – 2; по одному в Одеській та Сумській областях.

Більшість договорів в 2015р. стосувалася тимчасових (1-4 роки) форм взаємодії щодо придбання пожежних машин, шкільних автобусів; утилізації твердих побутових відходів; ремонти освітніх установ; ремонти систем опалення; будівництво та відновлення водозахисних дамб і берегоукріплень; будівництво газопроводів, сміттесортувальних ліній, ремонти доріг; ремонти медичних амбулаторій та ін.. В 2016 р. термін дії договорів залишився коротким. Серед предметів договорів – ремонти доріг (4 угоди); вивезення твердих побутових відходів (ТПВ) (3); покращення медичних послуг та придбання медичної техніки (3); утримання центрів надання адміністративних послуг та спільних архівних установ (3); фінансування освітніх установ та культурних заходів (3); модернізація комунальних підприємств (2); газопостачання (1); організація пасажирських перевезень (1) [27].

Оскільки співробітництво територіальних громад передбачає бюджетну децентралізацію, то у грудні 2014 р.Верховною Радою були прийняті зміни до Бюджетного та Податкового кодексів. Нове бюджетне законодавство розширює права місцевих органів влади та надає їм бюджетну самостійність, а також розширює джерела наповнення місцевих бюджетів.

У 2015 р., за даними Мінрегіону України, завдяки запровадженню нової моделі фінансового забезпечення місцеві бюджети отримали додатковий ресурс в сумі понад 29,6 млрд. грн. До місцевих бюджетів передано з державного бюджету:

- 100 % плати за надання адміністративних послуг,
- 100 % державного мита,
- 10 % податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки.

Джерела наповнення місцевих бюджетів також розширено завдяки:

- запровадженню акцизного податку з реалізації роздрібної торгівлі підакцизних товарів (пиво, алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти) за ставкою 5% вартості реалізованого товару.

- зарахуванню податку на нерухомість – відтепер і з комерційного (нежитлового) майна та податку на автомобілі з великим об'ємом двигуна.

- зараховування 80% екологічного податку, замість 35%.

Громади одержуватимуть також базову дотацію для підвищення фіскальної спроможності своїх бюджетів. Нові об'єднані громади отримають значні переваги, бо їх бюджети прирівнюються до бюджетів міст обласного значення і районів, і, крім зазначених податків, вони одержуватимуть ще й 60% ПДФО, та інші доходи.

Статтею 16 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» визначено, що фінансування співробітництва здійснюється за рахунок:

- місцевих бюджетів суб'єктів співробітництва;
- самооподаткування (абзац 23 ст.1 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні»)-форма залучення на добровільній основі за рішенням зборів громадян за місцем проживання коштів населення відповідної території для фінансування разових цільових заходів соціально-побутового характеру;

- інших не заборонених законодавством джерел, зокрема, державного бюджету, міжнародної технічної та фінансової допомоги, кредитних ресурсів тощо.

Ч.2 ст. 16 Закону «Про співробітництво територіальних громад» закріпила припис, за яким фінансування заходів співробітництва розпочинається з наступного бюджетного періоду, що становить 1 рік - з 1 січня до 31 грудня року. Це означає, що заходи співробітництва, які погодили між собою суб'єкти співробітництва та закріпили у договорі, можуть бути профінансовані не раніше початку наступного бюджетного періоду.

Надбанням змін до бюджетного законодавства України є також те, що кошти Державного фонду регіонального розвитку мають бути спрямовані на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, у тому числі реалізації проектів співробітництва територіальних громад. Державний фонд регіонального розвитку визначено ст. 2411 Бюджетного кодексу. Утворення ДФРР дозволяє започаткувати фінансування проектів регіонального розвитку на конкурсній основі та відповідно до регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації.

Кошти місцевих бюджетів також можуть спрямовуватися на реалізацію проектів місцевого розвитку на конкурсній основі, досвід чого демонструють Полтавська і Дніпропетровська обласні ради, які започаткували такі конкурси проектів розвитку співробітництва територіальних громад для їх фінансової підтримки, надання грантів, фінансової допомоги від міжнародних фінансових та донорських організацій, що працюють в Україні. Так, з 2010 р. Полтавська обласна рада визначила переможцями вже понад 200 проектів місцевого і регіонального розвитку, а з 2015 р. запровадила четверту категорію учасників – проектів співробітництва територіальних громад Полтавської області.

ЄС та ООН здійснюють підтримку територіальних громад у сфері децентралізації. Програма розвитку ООН (ПРООН) в Україні зосереджується на 3 сферах: демократичному врядуванні та місцевому розвитку; подоланні бідності; енергетиці та навколишньому природному середовищі [21]. Найуспішною ініціативою, що здійснюється Програмою розвитку ООН є Проект «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», що полягає у підтримці ініціатив, спрямованих на розвиток громад по всій території України. Проект впроваджує механізм соціальної мобілізації від громади до регіональної та національної влади для створення структур підтримки прийняття рішень у сферах: охорони здоров'я (реконструкція місцевого сполучення охорони здоров'я); охорони навколишнього середовища (відновлення/створення пунктів переробки відходів, системи каналізації та дренажної системи і т.ін.); енергетики (енергозбереження, енергоефективність, альтернативні джерела енергії);

водопостачання; місцевого економічного розвитку (розвиток кооперативів, просування малого бізнесу тощо).

Програма ЄС із фінансової та технічної співпраці підтримує перспективний план дій України щодо впровадження реформ. 250 проектів здійснюються в ряді галузей, регіонів і міст України [23]. Так, проект ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» (ППРРУ) [20], наприклад, передбачає ряд грантових програм в регіонах країни з 2013 р. Зокрема, у липні 2014 р. в Одеській області почалась реалізація проекту «Туризм як каталізатор економічного розвитку сільських територій». Цей проект фінансується ЄС і реалізується Одеським обласним агентством реконструкції та розвитку (ООАРР). Партнерами ООАРР виступають Біляївська та Роздільнянська районні державні адміністрації [28]. Іншими прикладами грантових програм ЄС в межах вказаного проекту є програми «Створення сучасної моделі управління регіональним розвитком ринку праці в Хмельницькій області»; «Відновлення меліоративної мережі для сприяння економічному зростанню сільських територій Волинської області» та ін.

Рада Європи підготувала інструментарій з питань міжмуніципального співробітництва в Україні та реалізації «Європейської Стратегії інновацій та доброго врядування на місцевому рівні» в період 2011-2014 рр. За цей період в Україні Центром експертизи реформ місцевого самоврядування Генерального директорату з питань демократії – II Генерального секретаріату Ради Європи за фінансової підтримки Швейцарської Конфедерації та Королівства Данія були реалізовані Програми Ради Європи «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в Україні» та «Посилення місцевої демократії та підтримка реформ місцевого самоврядування в Україні».

Радою Європи було надано підтримку Уряду та Парламенту України з питань впровадження законодавства про співробітництво територіальних громад [17, 18]. З 1 липня 2015 р. до 31 грудня 2017 р. Рада Європи запровадила нову Програму Ради Європи «Децентралізація і територіальна консолідація в Україні», що реалізується Центром експертизи реформ місцевого самоврядування Генерального директорату з питань демократії – II Генерального секретаріату Ради Європи в рамках Плану дій Ради Європи для України на 2015-2017 роки. Методю програми є «посилення інституційної і адміністративної спроможності уряду України заохочувати, координувати та здійснювати децентралізацію, підтримка підготовки і реалізації територіального об'єднання на всій території країни». Завданнями програми є: 1) створення регіональних офісів реформ на підтримку децентралізації та 2) територіальна реформа (об'єднання і співробітництво) [15].

Серед міжнародних фінансових донорських організацій, що працюють в Україні за програмами розвитку інфраструктури, фінансування реформ децентралізації та місцевого розвитку є:

- Швейцарське бюро співробітництва – (ШБС/SDC) та «Швейцарський центр ресурсів та консультацій з питань розвитку» (Skat), що фінансують українсько-швейцарський проект «Підтримка децентралізації в Україні» (DESPRO) [30]. З 2013 до 2017 рр. триває третій етап проекту, що ставить завдання «покращення якості та доступності публічних послуг за участі місцевих громад та органів влади». DESPRO надає технічну допомогу у сільських населених пунктах Вінницької, Дніпропетровської, Івано-Франківської, Полтавської та Сумської областей. Реалізація 78 проектів на суму 37,3 млн. грн. забезпечила водопостачанням 40 тис. мешканців, які проживають у 16 тис. домогосподарствах цих областей. Внесок Швейцарської Конфедерації склав 13 млн. грн., місцевих бюджетів – 6,3 млн. грн., а внесок місцевих громад – 18 млн. грн. DESPRO підтримує проекти з утилізації твердих побутових відходів (ТПВ), як наприклад в Тульчинському районі Вінницької області, де підписано угоду про співробітництво громад з метою інтегрованого поводження з ТПВ (збір та утилізація).

- Німецьке товариство міжнародного співробітництва (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit – GIZ) реалізує Проект «Сприяння економічному розвитку та зайнятості» [25]; GIZ за дорученням Федерального Уряду Німеччини (4-х німецьких міністерств), ЄС та Британського департаменту міжнародного розвитку (DFID) підтримує

процес перетворень в Україні з 1993 р., працює у 20 населених пунктах, надаючи підтримку органам державного управління, торговим палатам та середнім підприємствам. З 2009 р. GIZ має постійне бюро в Україні [31]. В Україні GIZ веде діяльність за, наприклад, такими проектами як: «Заходи з підтримки німецької меншини в Україні» (з 1994 р.); «Муніципальний розвиток та оновлення старої частини міста Львова» (2009-2017 рр.); «Реформа управління на сході України» (2010-2016 рр.); «Підтримка реформи управління державними фінансами» (2012-2016 рр.); «Консультативний фонд для Уряду України з питань структурної та економічної політики» (2014-2017 рр.); «Енергоефективність у громадах» (2013-2017 рр.); «Підтримка українських громад через підвищення кількості внутрішньо переміщених осіб» (2015-2019 рр.); «Інтегрований розвиток міст в Україні» (2015-2018 р.); «Підтримка реформ децентралізації» (2015-2020 рр.). У фінансуванні проекту бере участь ЄС; Польща, Данія та Швеція [31].

- Шведське агентство з питань міжнародного співробітництва і розвитку – SIDA – є державною установою при Міністерстві закордонних справ. З Україною SIDA співпрацює з 1995 р.

- Канадське агентство міжнародного розвитку – CIDA, що з 2010 р. до 2014 р. реалізовувало Проект «Місцевий економічний розвиток міст України» (проект МЕРМ), виконавцями та донорами якого були Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) та Уряд Канади [16]. В результаті у 12 містах сформовано Профілі громад і проведено опитування думки керівників підприємств і підприємців щодо стану бізнес- клімату; усі 12 міст-партнерів ухвалили Стратегічні плани власного розвитку: Дніпропетровськ, Кривий Ріг, Жидачів, Новий Розділ, Миколаїв, Тернівка, Павлоград, Першотравенськ, Нікополь, Дрогобич, Червоноград, Львів; було впроваджено 20 проектів у містах–партнерах Проекту МЕРМ у Дніпропетровській і Львівській областях. Українські міста – партнери Проекту МЕРМ отримали фінансову підтримку на придбання обладнання, матеріалів, проведення навчання та надання консультаційної допомоги у розмірі 736 542 канадських доларів.

З квітня 2015 р. Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) через Канадське агентство міжнародного розвитку – CIDA розпочала реалізацію нового проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» в Україні (Проект «Проміс»), спрямованого на зміцнення муніципального сектору в Україні, прискорення економічного розвитку; сприяння розвитку малого та середнього бізнесу; підтримка децентралізації та інтегрованого планування розвитку на місцевому, регіональному та національному рівнях. Новий проект здійснюватиметься до грудня 2020 р. Партнерами проекту є :Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України; Міністерство економічного розвитку і торгівлі України; Асоціація міст України (АМУ); Обласні ради та державні адміністрації 4-х областей (Вінницька, Запорізька, Івано-Франківська, Полтавська області); 16 міст-партнерів, безпосередньо або через утворені партнерські об'єднання [26].

- Агентство США з міжнародного розвитку – USAID, точніше Регіональна Місія Агентства США з Міжнародного розвитку (USAID) теж опікується питаннями децентралізації в Україні і фінансує ряд програм [13], таких як:

- в 2009-2013 р. основним проектом USAID був проект UNITER, в межах якого впроваджувалася Програма «Об'єднаймося заради реформ» (2009-2013 рр.), що передбачала зміцнення співпраці між органами влади та громадянським суспільством через громадські ради на місцевому рівні; створення «ринку послуг» для зміцнення організаційної спроможності Організацій Громадянського суспільства [19].

- «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах», що діє з 4 серпня 2016 р. до 8 березня 2021 р. як антикорупційний проект вартістю 13 млн. доларів США, розрахований на 5 років, що має скоротити можливості для корупції у державному секторі за рахунок використання інструментів е-врядування, а також сприяти долученню громадян до антикорупційних заходів. З цією програмою USAID співпрацює з фондом «Євразія» в Україні.

-«Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ)-II.» (діє з 30 вересня 2011 р. до 28 лютого 2017 р. з метою надання органам центральної та місцевої влади всебічної підтримки у

поширенні програмно-цільового методу бюджетної діяльності (ПЦМ) на всі місцеві бюджети в Україні, та забезпеченні постійного навчання фахівців з питань ПЦМ. Сьогодні, проект співпрацює з 15 містами у розробці та впровадженні багаторічних стратегій розвитку з використанням методів фінансової діяльності, які заохочують енергоефективність. Ще одним його завданням є підвищення рівня обізнаності громадян з процесами державного бюджетування, доходами та видатками бюджету). Відповідає за програму Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень [13].

- «Децентралізація сприяє більшій результативності та ефективності» (DOBRE) (діє з березня 2016 р. до 7 червня 2021 р. за етапами: I етап – фінансування: 40 млн дол. протягом 4 років; II етап, фінансування: 10 млн дол. терміном на 1 рік. До участі у програмі – грантовому конкурсі в Україні закликані американські та неамериканські неприбуткові і прибуткові неурядові організації (НУО) та інші громадські організації [3]. Метою проекту є «сприяння органам місцевого самоврядування ефективніше управляти ресурсами та послугами, які відповідають засадам демократії, а також більш активне залучення громадян та нагляд у сфері місцевого самоврядування». Виконавець в Україні: «Глобал Ком'юнітіз» та «Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад» (ВАССР). За угодою очікується допомога 75 громадам в 7 областях України: Івано- Франківській, Тернопільській, Харківській, Кіровоградській, Дніпропетровській, Миколаївській та Херсонській, в частині формування планів соціально-економічного розвитку, покращення послуг, стратегічні плани та процесів колегіального складання бюджетів. Будуть розроблені та впроваджені проекти зі швидким ефектом в інфраструктурі, сферах соціально- економічного розвитку, покращення послуг, громадянського суспільства та інші. Керівники проекту DOBRE – Бері Рід., експерт з місцевого розвитку – Мік Мюллей, експерт з послуг місцевого самоврядування Маїс Ваноян, Консультант з економічних питань Віталій Юрків та інших членів команди Глобал Ком'юнітіс з керівником виконавчої дирекції ВАССР Поєдинком М.С, першим заступником керівника виконавчої дирекції Іваном Фурсенко та заступником керівника виконавчої дирекції, координатором з DOBRE – Наталею Ключник.

-«Програма розбудови місцевого потенціалу» (діє з 18 липня 2013 р. – 30 вересня 2017 р.). На основі партнерства між Місією USAID та Корпусом миру США в Україні, Програма розбудови місцевого потенціалу має залучити досвідчених волонтерів Корпусу миру до співпраці з українськими громадськими організаціями. Волонтери направлятимуться безпосередньо на місця та працюватимуть з тими ГО, які є партнерами USAID, протягом 2-х років. За підтримки волонтерів Корпусу миру, ГО здійснять оцінку своїх спроможностей, визначать ділянки, що потребують вдосконалення, а їх співробітники пройдуть навчання з метою вирішення цих питань. При цьому, українські ГО-партнери отримають нагоду зміцнити свій потенціал до виконання високоякісних програм розвитку у співпраці з міжнародними донорами, і з USAID. Ця програма має сприяти досягненню однієї з цілей роботи USAID – безпосереднього залучення місцевих організацій до реалізації заходів Агентства у сфері розвитку.

- «Стратегія для розвитку місцевого самоврядування в Україні» (PULSE). Діє з Асоціацією міст України з 14 грудня 2015 р. до 13 грудня 2020 р. Метою є зміцнення місцевого самоврядування, покращення умов для розвитку територіальних громад. Він допомагає Урядові України та місцевим органам влади впровадити раціональні підходи до здійснення децентралізації.

- «Проект розвитку спроможності громадянського суспільства в Україні». Відповідає за проект – Ініціативний центр сприяння активності та розвитку громадського почину «Єднання» (ІСАР «Єднання») Діє проект з 11 липня 2014 р. до 10 липня 2019 р. Покликаний сприяти зміцненню потенціалу організацій громадянського суспільства (ОГС) України. Проект має виконати 3 завдання: 1) сприяти вдосконаленню навичок організаційного розвитку ОГС завдяки механізму NGO Marketplace (система міні-грантів на основі ваучерів, діяльність Інтернет-порталу та проведення регулярних дискусійних заходів з питань розвитку потенціалу ОГС; 2) зміцнити механізм розвитку потенціалу ОГС NGO Marketplace як інструмент, що

забезпечує громадянському суспільству допомогу у сфері організаційного розвитку; 3) посилити технічний та організаційний потенціал ICAP «Єднання» як проміжної допоміжної організації та структури, що здійснює управління механізмом NGO Marketplace.

- «Створення сприятливого середовища для діяльності громадянського суспільства в Україні» Відповідає за цей проект USAID – Український незалежний центр політичних досліджень (УНЦПД). Проект діє з 11 липня 2014 р. до 10 липня 2019 р. Мета проекту – сприяти формуванню кращого законодавчого та стратегічного середовища для діяльності громадянського суспільства. Проект ставить три завдання: 1) сприяти підвищенню якості законів, що забезпечують діяльність громадянського суспільства; 2) сприяти підвищенню спроможності державних службовців та самих організацій громадянського суспільства забезпечувати ефективно впровадження цих законів та державної політики; 3) розвивати технічний та організаційний потенціал УНЦПД як лідера та рушійної сили законотворчих заходів у царині громадянського суспільства. Унікальний підхід УНЦПД повинен забезпечити повний цикл вдосконалення законодавчого та адміністративного середовища для розвитку громадянського суспільства у ключових сферах його діяльності. Започаткування та очолення правозахисних та інформаційних кампаній і тренінгових програм, а також методологічний супровід і моніторинг застосування ухвалених законів на підтримку розвитку громадянського суспільства.

Також, USAID фінансує грантові програми в Україні у сфері освіти (2), у сфері розвитку ЗМІ (2); у сфері зміцнення політичних процесів (3); у сфері виборчого процесу та підтримки політичних партій та реформи ЦВК (2); в сфері урядування (4); в сфері протидії корупції (в тому числі – сфері проведення зовнішнього тестування, розвитку е-урядування та прозорості управління -3 проекти) [13].

- Посольство США в Україні реалізує програми та гранти у сфері сприяння децентралізації в Україні [22]. На сайті Посольства від 12. 11. 2016 р. пропонується ряд конкурсів на отримання грантів та програм стажування для вивчення досвіду реформування:

- конкурси на отримання грантів від Посольського фонду США зі збереження культурної спадщини (Фонд AFSP): 1. Конкурс «Невеликий грант» для проектів від 10 тис. до 200 тис. доларів США

Конкурс «Невеликий грант» відбуватиметься в один тур. В рамках цієї програми Фонд AFSP прийматиме пропозиції по 10 грудня 2016 р.. Програма «Невеликий грант» спрямована на збереження пам'яток культури, музейних колекцій та традиційних мистецьких форм; 2. Конкурс «Великий проект» для проектів від 200 тис. до 500 тис. доларів США. Конкурс «Великий проект» відбуватиметься у 2 тури. В рамках цієї програми Фонд AFSP прийматиме пропозиції на перший тур до 10 грудня 2016 р. Переможці першого туру будуть запрошені для участі у другому турі наприкінці лютого 2017 р. Програма «Великий проект» спрямована на збереження визначних археологічних об'єктів, історичних будівель, пам'ятників та музейних колекцій, що мають виняткову цінність у відображенні чи інтерпретації спадщини країни чи регіону.

- програма стажування ім. Н. Борлога для українських дослідників за напрямом сільськогосподарського розвитку (поліпшення систем зрошення, застосування біотехнологій, ін).

- конкурс на тему боротьби з корупцією та зміцнення механізмів прозорості діяльності та підзвітності місцевих органів виконавчої влади в Харківській області, що проводиться Відділом з правоохоронних питань (INL) Посольства США в Україні у співпраці з Харківською облдержадміністрацією;

- конкурс проектів українських неприбуткових та неурядових організацій Фонду сприяння демократії. Заявки на загальний конкурс приймаються постійно, не існує кінцевого терміну подачі заявок – конкурс є постійно діючим.

- конкурс Фонду розвитку українських ЗМІ. Конкурс проходить на постійній основі.

- Грантові програми благодійного фонду «Творчий центр Каунтерпарт» [4]:

- Місія Міжнародного фонду «Відродження» розподіляє гранти між організаціями, що працюють на розвиток та мікрогранти для підтримки громадських ініціатив [9];

- Ініціативний центр сприяння активності та розвитку громадського почину – ICAR «СДНАННЯ» - українська неприбуткова громадська організація, заснована у 1997 р. та офіційно зареєстрована у 1999 р. Ставить мету поєднання активістів та організацій громадянського суспільства для підтримки громадської ініціативи [9]. В листопаді 2016 р. Центр запровадив Програму «Школа фондів громад (ФГ)», за фінансової підтримки Фонду Чарльза Стюарта Мотта (США) з метою сприяння розвитку фондів громад в Україні для підвищення їх ролі у вирішенні місцевих проблем. Компонентами програми є: грантовий (грантова підтримка громадських ініціатив місцевих громад); навчальний (сприяння підвищенню кваліфікації ФГ України, стажування українських ФГ за кордоном; тренінгові програми); мережевий (розвиток мережі фондів громад в Україні); інформаційний (сприяння активізації інформаційного обміну); методичний супровід ФГ (коучінг, менторство) на регулярній основі; створення «пілотних» фондів громад, які можуть бути демонстраційними майданчиками [12].

- Місія «Фонду Східна Європа» (East Europe Foundation) спрямована на соціально-економічний розвиток України з метою зміцнення громад, підтримки їх партнерства із владою та бізнесом [10]. Фонд фінансує проекти в межах таких програм як:

-«Місцевий соціальний розвиток» (покращення місцевих стейкхолдерів – надавачів соціальних послуг, органів місцевої влади та інших організацій – у наданні соціальних послуг; створення можливостей для соціальної інтеграції літніх людей та людей з особливими потребами; покращення доступу до послуг та інфраструктури для вразливих груп населення);

-«Місцевий економічний розвиток» (Програма «Лідерство в економічному врядуванні (ЛЕВ)» на 2014 -2019 рр.); Програма покращення умов для середнього та малого бізнесу; Програма розвитку державно-приватного партнерства (Public Private Partnership Development Program – (P3DP)); Програма створення робочих місць для людей з особливими потребами);

- «Ефективне управління та громадянське суспільство (Тут передбачені такі програма: «Програма Підтримки реформи місцевого самоврядування в Україні»; «Проект Відкрите місто: посилення участі громадян у розвитку місцевої громади»; «Проект Е-врядування для підзвітності влади та участі громади (EGAP)»; Проект «Обмін кращими практиками місцевого самоврядування»; «Проект «Твій місцевий депутат»; «Проект сприяння плюралізму та діалогу в українському суспільстві»; Проект «Ефективне управління: залучення громадськості до розробки адміністративно-територіальної реформи»; та ін. В 2015 р. Фонд запровадив Конкурси з пошуку регіональних партнерів з сфери е-демократії у Вінницькій, Волинській та Одеській областях в межах програми «Електронне врядування задля підзвітності влади та цччасті громади».

Інтерес привертає Проект «Відкрите місто: посилення участі громадян у розвитку місцевої громади», що виконується Фондом Східна Європа з 2012 р. за фінансової підтримки Фонду Ч.С. Мотта (США). Енергетична компанія ДТЕК надала фінансову підтримку для поширення проекту на міста своєї діяльності. Станом на вересень 2016 р. в проекті приймають участь 31 місто України. Інструментом проекту є платформа www.opencity.in.ua, за допомогою якої будь-який мешканець міст-учасників може ініціювати вирішення важливої для його міста проблеми, звернувшись до відповідального за прийняття рішення посадовця (органу влади). Платформа дозволяє описати проблему, відмітити її на карті та сформувані е-запит. Передбачає можливість перевірити, в якому статусі знаходиться Ваш запит. Перевагою проекту є взаємодія з місцевими органами влади та громадськими організаціями. Сталість та ефективність роботи платформи забезпечують Меморандуми про співпрацю Фонду Східна Європа з міськими радами громад, що приєднались до проекту, та громадськими організаціями-регіональними партнерами. Крім того, відповідним органом місцевого самоврядування має бути прийнятий Регламент про порядок використання системи на території міста.

Програма «Підтримка реформи місцевого самоврядування в Україні» реалізується Інститутом громадянського суспільства за участю Фонду Східна Європа та завдяки фінансуванню ЄС. Програма передбачила проведення конкурсу грантових проектів для місцевих ГО, спрямований на підтримку реформування в частині застосування законодавства щодо добровільного об'єднання громад в Україні у пілотних регіонах. За результатами конкурсу, який адмініструє Фонд Східна Європа, було відібрано 23 організації-переможці (серед них – Одеська обласна організація Всеукраїнської громадської організації «Комітет виборців України» та Одеське регіональне відділення Асоціації міст України та громад (РВ АМУ)») з пілотних областей проекту (Київської, Львівської, Одеської, Івано-Франківської, Луганської та Донецької), які працюватимуть зі ста громадами у всіх 6 пілотних регіонах. Загальна сума фінансування проектів – 6,2 млн. грн [24].

Так, в межах програми 18-19 жовтня 2016 р. Одеське регіональне відділення Комітету виборців України за підтримки ГО «Інститут громадянського суспільства» у співпраці з Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України провело дводенний навчальний семінар в м. Біляївці на тему «Розвиток спроможності Маразліївської об'єднаної територіальної громади Білгород-Дністровського району Одеської області».

Ще однією організацією, яка опікується проблемами децентралізації України є Фондація українсько-польської співпраці – (ПАУСІ/PAUCI). Фондація була заснована у 2005 р. і є правонаступником Польсько-Американсько-Української Ініціативи про Співпрацю — ПАУСІ –унікальної тристоронньої програми. З 1999 р. місією ПАУСІ є розвиток спроможності України інтегруватись до європейських та євроатлантичних структур через запровадження польського досвіду, а також транскордонний обмін досвідом у ключових сферах. Пріоритетами співпраці є реалізація програм на підтримку євроатлантичного курсу України, реформування місцевого самоврядування та державної служби енергоефективність, запровадження міжнародних етичних стандартів у громадському житті, активізація участі молоді у громадському житті країни [29]. Так, на листопад 2016 р. фундація фінансувала чотири Проекта: 1) Проект «Бюджети за завданнями у Вінниці і Черкасах – підтримка фінансової прозорості та належного врядування в органах місцевого самоврядування України» (мета: посилити здатність органів самоврядування та громадських організацій розбудовувати ефективно врядування у м.Вінниця і м.Черкаси шляхом запровадження «партICIPаторного бюджету» – тобто бюджету, складеного за участю місцевих мешканців); 2) Проект «ПартICIPаторний бюджет – можливості для підвищення громадської активності і встановлення належного партнерства з органами влади» (мета: залучення мешканців Чернігова, Черкас та Полтави до процесу прийняття рішень щодо розвитку міст та співпраці в імплементації партICIPаторних бюджетів (Проект реалізується у рамках Польсько-Канадської Програми Підтримки Демократії співфінансованої з програми польської співпраці на користь розвитку Міністерства закордонних справ РП та канадського Міністерства закордонних справ, торгівлі та розвитку (DFATD)); 3) Проект «Без мешканців не вдасться. Громадські консультації як стандарт функціонування об'єднаних громад» (мета: мобілізація і підтримка 30 громадських лідерів і лідерів місцевого самоврядування для створення та успішного впровадження інституціоналізованих механізмів громадських консультацій [8] (у кожній об'єднаній громаді, що бере участь в проекті, буде створена 3-особова ініціативна група, яка складатиметься з: депутата, працівника виконкому та громадського діяча) в 10 об'єднаних громадах в Чернігівській, Черкаській та Полтавській областях.) (проект реалізується Фондом «Школа лідерів» (Варшава) та Фондацією польсько-української співпраці ПАУСІ та співфінансується з коштів Польсько-канадської програми підтримки демократії, що фінансується в рамках Програми польської співпраці для розвитку Міністерства закордонних справ РП і Уряду Канади). 4) Проект «Громадський бюджет – спільний успіх активних громадян та відкритої влади» (мета: підвищення рівня залучення мешканців міст Ірпінь, Бердичів, Житомир, Прилуки, Ромни, Суми до процесу прийняття та імплементації партICIPаторних бюджетів) [2, 5, 11]. Проектом передбачається навчання

посадовців міської влади, громадських активістів з питань методології запровадження партиципаторного бюджетного процесу, навчальні поїздки до Польщі, а також опрацювання та запровадження за допомогою українських і іноземних експертів моделі формування місцевих бюджетів за участю громадян у містах-партнерах Проекту. Проект реалізується у рамках Польсько-Канадської Програми Підтримки Демократії співфінансованої з програми польської співпраці на користь розвитку Міністерства закордонних справ РП та канадського Міністерства закордонних справ, торгівлі та розвитку (DFATD). Міста Житомир, Суми, Прилуки, Ірпінь, Ромни та Бердичів за підтримки Фондації ПАУСІ продовжують запровадження партиципаторного бюджету. У місті Житомир проектні пропозиції для Бюджету участі (9 млн. грн.) житомиряни могли подати з 12 липня до 5 вересня 2016 р.. Загалом зареєстровано 67 бланків-заявок на суму 40 мільонів 784 тисячі 153 гривні. У місті Суми городяни подали до громадського бюджету (5 млн. грн.) для реалізації 75 проектів. На е-сайті міськради м.Суми можна переглянути усі проекти, подані мешканцями міста. Прилуцька міська рада здійснює прийом проектів, реалізація яких планується за рахунок коштів громадського (партиципаторного) бюджету м.Прилуки у 2017 р. (1,5 млн. грн). Термін прийому проектів - з 18 серпня по 16 вересня 2016 року. Прийом проектів для участі у громадському бюджеті міста Ірпінь (1 млн.грн.) здійснюється з 1 до 25 вересня. У місті Ромни 21 серпня 2016 року завершилось голосування за 15 проектів, які мешканці подавали для фінансування з міського бюджету у 2016 році (250 000 грн.). До цього процесу залучилися 425 жителів. З 1 до 30 вересня поточного року здійснюється прийом проектів для участі у конкурсі «Громадський бюджет міста Ромни на 2017 р.» (1млн.грн.). Установлений обсяг коштів громадського бюджету м.Ромни на 2017 рік – 1млн.грн., за рахунок якого будуть реалізовані проекти загальноміського та локального (місцевого) характеру, сума яких не може перевищувати 100,0 тис.грн. У місті Бердичів робоча група продовжує підготовку до прийому проектів громадського бюджету (600 тис.грн.).

Отже, кількість іноземних фондів та програм, які здійснюють підтримку реформи децентралізації в Україні вказує на величезний обсяг форм зовнішнього співробітництва громадських організацій та територіальних громад. Фінансова, технічна, інформаційна, методологічна підтримка іноземних організацій надає поштовху для співробітництва внутрішнього з метою реалізації програми уряду.

Втім, проблемою залишається визнання ефективності стратегії об'єднання громад заради підвищення їх фінансової спроможності та активізації форм їх співробітництва. Так, в вересні 2016 р. громадські організації Болградського району Одеської області на II конференції з питань добровільного об'єднання громад на території району виступили проти пропозиції Офісу реформ з питань децентралізації в Одеській області щодо об'єднання 19 територіальних громад району в 4. Всі громади району крім сіл Василівки, Дмитрівки і Городнього, прийняли рішення про збереження діючої адміністративно-територіальної структури району [1]. В резолюції конференції зазначено «...так зване добровільне об'єднання громад приведе до скорочення існуючої мережі закладів охорони здоров'я, освіти і культури. Ми наполягаємо на тому, щоб були прийняті до уваги інтереси жителів». Також відзначено, що рішення реформ суперечать Положенням Закону «Про об'єднання громад» в контексті порушення принципу «добровільності».

Головною тезою критиків залишається, зокрема, теза про етнокультурну особливість (певну замкненість) багатьох діючих територіальних громад, яка у разі їх об'єднання постане чинником дестабілізації в багатокультурних регіонах країни. В резолюції конференції зазначається, що з 19 сіл району сформувалися 18 територіальних громад, з яких в 13 селах більшість жителів - болгари, в 3 селах - гагаузи, в 1 селі - албанці.

Використана література:

1. Болградский район выступил против объединения громад 14 сентября 2016 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://skoryk.info/activities/oppozitsionnyj-blok-bolgradskij-rajon-vystupil-kategoricheskii-protiv-obedinenija-gromad-i-trebuje-objavit-nedoverie-glave-rga>

2. Бюджетний процес на місцевому рівні в Україні [Електронний ресурс] / Презентація 2016р в проекті PAUCI. – Режим доступу: <http://www.pauci.org/files/bpnr.pdf>
3. Гранти USAID для сприяння ефективній децентралізації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economy-zt.gov.ua/advert/view?id=2>
4. Грантові програми благодійного фонду «Творчий центр Каунтерпарт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ccc-tck.org.ua/active>
5. Громадська активність на прикладі партиципаторного бюджету [Електронний ресурс] / Презентація в проекті PAUCI. – Режим доступу: <http://www.pauci.org/files/gaprb.pdf>
6. Державний реєстр виборців України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.driv.gov.ua/portal/cm_core.cm_index?option=ext_gromada&prejim=1&pmn_id=145
7. Ініціативний центр сприяння активності та розвитку громадського почину – ІСАР «ЄДНАННЯ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://isar.net.ua>
8. Методи проведення громадських слухань [Електронний ресурс] / Презентація в проекті PAUCI. – Режим доступу: <http://www.pauci.org/files/konsultacje%20spoleczne%20-%20metody.pdf>
9. Місія Міжнародного фонду «Відродження» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.irf.ua/>
10. Місія Фонду Східна Європа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eef.org.ua/>
11. Партиципаторний бюджет [Електронний ресурс] / Презентація в проекті PAUCI. – Режим доступу: <http://www.pauci.org/files/SeminarCityCouncilsPresentation.pdf>
12. Підтримаємо локальну філантропію [Електронний ресурс] / Школа громад. – Режим доступу: <http://ednannia.ua/our-programs-and-activities/pidtrymuemo-lokalnu-filantropiiu>
13. Поточні проекти USAID [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.usaid.gov/uk/ukraine/democrasy-human-rights-and-governance>
14. Про Україну [Електронний ресурс] / Офіційний сайт ПРО ООН в Україні. – Режим доступу: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/countryinfo.html>
15. Програма «Децентралізація і територіальна консолідація в Україні» [Електронний ресурс] / Рада Європи: Розвиток місцевої демократії в Україні / Офіційний сайт/. – Режим доступу: <http://www.slg-coe.org.ua/goal-and-objectives/>
16. Програма «Місцевий економічний розвиток міст України» (2010-2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mled.org.ua/>
17. Програма «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://coe.kiev.ua/projects/sclau.html>
18. Програма «Посилення місцевої демократії та підтримка реформ місцевого самоврядування в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://coe.kiev.ua/projects/slgu.htm>
19. Програма UNITER оголошує конкурс грантів на підтримку реформ [Електронний ресурс] / Ресурсний центр ГУРТ. – режим доступу: <http://gurt.org.ua/news/grants/2047/>
20. Програма ЄС щодо підтримки регіонального розвитку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.surdp.eu>
21. Програма розвитку ООН в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/countryinfo.html>; <http://undp.org.ua/ua/projects-list-all>
22. Програми та гранти Посольства США в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrainian.ukraine.usembassy.gov/uk/current.html>
23. Програми та проекти ЄС в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/projects/overview/index_uk.htm
24. Проект «Відкрите місто: посилення участі громадян у розвитку місцевої громади» [Електронний ресурс] / Сайт Фонду Східна Європа. – Режим доступу: <http://www.eef.org.ua/ua/prohramy/efektyvne-upravlinnia-ta-hromadianske-suspilstvo/448-pidtrimka-reformi-mistsevogo-samovryaduvannya-v-ukrajini.html>

25. Проект GIZ «Сприяння економічному розвитку та зайнятості» в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.inwent.org.ua/>
26. Проект ПРОМІС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pleddg.org.ua
27. Реєстр договорів про співробітництво територіальних громад [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2016/03/Reestr-11.11.16.pdf>
28. Туризм як каталізатор економічного розвитку сільських територій [Електронний ресурс] / Підтримка ЄС політики регіонального розвитку в Україні. – Режим доступу: <http://surdp.eu/Tourism-as-a-catalyst-of-rural-economic-development>
29. Фондація українсько-польської співпраці (PAUCI) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.pauci.org/about.php>
30. Швейцарське бюро співробітництва – SDC [Електронний ресурс] / Проекти. – Режим доступу: http://www.swiss-cooperation.admin.ch/ukraine/Uk/Welcome_to_the_Office/Activities_of_Swiss_International_Cooperation
31. Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.giz.de/en/worldwide/32413.html>

Узун Ю.В., Сотрудничество территориальных общин в Украине и программы помощи иностранных фондов

Статья посвящена анализу хода процесса укрупнения территориальных общин и участия в этом процессе иностранных фондов и программ, которые осуществляют поддержку реформы децентрализации. Сделан вывод об огромном объеме форм внешнего сотрудничества общественных организаций и территориальных общин. Финансовая, техническая, информационная, методологическая поддержка иностранных организаций предоставляет толчку для сотрудничества внутреннего с целью реализации программы правительства. Определено, что остается проблемой признания эффективности стратегии объединения общин ради повышения их финансовой возможности и активизации форм их сотрудничества.

Ключевые слова: объединенные общины, иностранные фонды, децентрализация

Uzun Ju.V., Collaboration of territorial communities in Ukraine and program of help of foreign funds

The article is devoted to the analysis of process of enlargement of territorial communities and foreign funds and programs participating in this process of which carry out support of reform of decentralization. The conclusion about the enormous volume of forms of external collaboration of public organizations and territorial communities is drawn. Technical, informative, methodological sponsorship of foreign organizations gives to the shove for an internal collaboration with the purpose of realization of the program of the government. It is grounded, that the problem of proofing of efficiency of the strategy of communities association for the sake of increase of them financial possibility and activation of forms of their collaboration remains.

Key words: the incorporated communities, foreign funds, decentralization